اَلْعَرْضُ

ARZ

(yerküre)

DİN LİTERATÜRÜNDEKİ DÜNYA VE KUR'AN'IN YERKÜRESİ

Kur'an'da 110 küsur yerde geçen dünya kelimesi isim olarak değil, sıfat olarak yer almakta ve daima hayat kelimesini nitelemek için kullanılmaktadır: el-Hayât ed-dünya. Bu tamlamanın karşılığı basit, iğreti, âdi hayat demektir. Dünya kelimesi **adilik,** iğretilik anlamındaki denâet kökünden sıfattır. Kur'an'm oyun, oyalanma ve aldanma olarak tanıttığı budur. Bunun, günlük dilde kullandığımız dünya, yerküre ve onun üzerindeki hayatla eşitlenmesi tamamen yanlıştır.

Din literatüründe dünya sözcüğü hiçbir yerde yerküre (arz) anlamında kullanılmaz. Dünya sözcüğü, Kur'an'daki kullanımıyla hiçbir zaman mekân değildir; isim de değildir.

Üzerinde yaşadığımız küre mânâsına Kur'an arz kelimesini kullanır.

Dünya haller, düşünceler, mânâlar yekûnudur. Dünya, terk edilmesi gereken, iğreti bir algılamadır. Arz ise ibretlerle dolu, güzel; tetkiki, dolaşılması istenen bir alandır. Dünya, Kur'an tarafından sıfat olarak kullanılmaktadır ve denî, âdi mânâlarına gelir. Süfyân es-Sevrî (ölm. 161/777) şöyle diyor:

"Ona dünya denmesinin sebebi denî, alçak oluşudur. Aynı şekilde dünya nimetlerine de mal denmiştir. Bu da onların insanı Allah'tan başkasına meylettirmesinden kaynaklanır."(Hilye, 7/10) Aynı mânâya Ahmed bin Muhammed el-Âdemî (ölm. 309/921) şöyle işaret ediyor:

"Dünya; âdî, sefil arzular bütünü demektir." (Ebu Nuaym, *Hilye,* 5/27)

Seyyid Burhaneddin (ölm. 638/1240) de şöyle diyor:

"Senden geçip giden, kalmayan her neyse, o dünyadır. Her ne de ze-val bulmazsa ahiretindir. Sen ona mukayyet olmaya bak." (Seyyid Burhaneddin, ***Maarif,*** 61)

Alışılmış bir yanlış tekrarlanarak, dinsel kaynaklarda kötülenen 'dünya' ile arz birbirine karıştırılmaktadır. Tasavvufun, zararlı gördüğü, dünyadır; arz (yerküre) değil. Arz (yerküre), bizim be-şiğimizdir; onda beslenir, onda olgunlaşırız. Arz "semanın karşıtı olan kütledir." (Râgıb, arz mad.) Dünya ise bir algılama biçimi, bir hayat tarzıdır. Arz ile dünya arası münasebetlere temas eder Kur'an:

"Şu iğreti hayatın durumu gökten indirdiğimiz bir suya benzer: İnsanların ve davarların yedikleri yeryüzü bitkisi onunla karışmış-tır. Nihayet, toprak, takılarını kuşanmış, süslenmiştir. Toprağın sahipleri onun üzerinde egemen olduklarını sanmaktadırlar. Tam bu sırada emrimiz ona gece veya gündüz ulaşmıştır. Ve onu, sanki dün yerinde yokmuş gibi biçip atmışızdır. Derin derin düşünen bir topluluk için ayetleri böyle ayrıntılı olarak veriyoruz." (Yunus, 24)

İğreti hayat' deyimini bazıları 'dünya hayatı' diye tercüme et-mektedir. Bu yanlıştır. Ayette, dünya hayatı denmiyor. Denî hayat, yani iğreti, basit, geçici hayat deniyor. Bunlar tamamen farklı şeylerdir. Kur'an'ın hiçbir yerinde dünya hayatı kötülenme-miştir. Esasen Kur'an'da dünya hayatı diye bir tamlama yoktur. Kısacası, dünya, bir yaşam tarzının sıfatıdır; oysaki arz (yerkü-re) bir mekânın, bir varlık planının adıdır.

KUR'AN'A GÖRE ARZ (YERKÜRE)

Arz kelimesi Kur'an'da 460 küsur yerde geçmektedir. Kur'an'ın arz hakkındaki anlayışını şu başlıklar altında verebiliriz:

Arz, Bir Gerçeklikler Alanıdır, Boşuna, Oyun-Eğlence Olsun Diye, Abesle Meşgul Olmak İçin Yaratılmamıştır:

"Biz, gökleri de yeri de bunlar arasındakileri de eğlenenler/eğlendi¬renler olarak yaratmadık." (Enbiya, 16; Dühan, 38)

"Biz şu göğü ve yeri ve ikisi arasmdakileri boşuna yaratmadık. Böyle düşünmek, küfre sapanların sanısıdır. Vay hallerine o inkarcıların, ateş yüzünden!" (Sâd, 27)

Yerkürenin Yaratılışı İnsanın Yaratılışından Daha Önemli ve Daha Büyük Bir Olaydır:

"Göklerin ve yerin yaratılışı/yaratıkları, insanların yaratılışından/insanlar âleminden elbette daha büyüktür. Ne var ki, insanların çokları bilmiyorlar." (Ğâfir, 57)

Arz, Tüm Canlıların Barınağı, İnsanın Tekâmül ve İmtihan Alanıdır:

"Ve yerküre. Koydu onu toprakta yaşayacak yaratıklar için." (Rahman, 10)

"Şeytan onların ayaklarını kaydırdı da onları içinde bulundukları yerden çıkardı. Biz de şöyle buyurduk: 'Bir kısmınız bir kısmınıza düşman olarak aşağıya inin! Belli bir süreye kadar yeryüzünde sizin için bir bekleme yeri, bir nimet/bir yararlanma imkânı olacaktır." (Bakara, 36)

"Yeri, bir toplanma zemini yapmadık mı? Diriler bakımından da ölüler bakımından da. Orada oturaklı, başını yücelere kaldırmış dağlar oluşturduk. Ve size tatlı bir su içirdik." (Mürselât, 25-27)

Yerküre, İnsanın Beşiği ve Döşeğidir:

"Yeryüzünü size beşik yapan, onda sizin için yollar açan, gökten su indiren O'dur. Biz o suyla çeşitli bitkilerden çiftler çıkardık. Yiyin, hayvanlarınızı yayıp otlatın. Kuşkusuz, bunda, aklı başında insanlar için ibretler vardır." (Tâha, 53-54)

"Yeri de biz döşedik. Ne güzel döşeyicileriz!" (Zâriyât, 48)

O halde, insan, beşiği ve döşeği olan yerküreyi aziz bilmeli, temiz tutmalı, tahripten korumalıdır. Ne yazık ki, insanoğlu bunun tam tersini yapmakta, kendi beşiğine, döşeğine ihanet et-

mekte, onu tahrip etmekte, pisletmektedir. İnsanın bozgun ve zulümlerinden biri, belki de birincisi budur.

İnsan, Yerkürenin Çocuğudur; Oradan Oluşur, Oradan Beslenir, Orada Evrimleşir ve Tekrar Oraya Döner:

"Sizi yerden yarattık. Tekrar oraya göndereceğiz. Ve oradan sizi bir kez daha çıkaracağız." (Tâha, 55)

"Ve Allah sizi bir bitki olarak yerden bitirdi. Sonra sizi yere geri gönderiyor ve sonra bir çıkarışla tekrar çıkarıyor." (Nuh, 17-18; Mülk, 24)

An Bir Güzellikler, Bereketler ve Hazineler Alanıdır:

Bir kere, yerküre, Yaratıcı'nın Bedî (yarattığını güzel yaratan) sıfatının konusu olan bir varlıktır. Yerküre bir 'hazineler deposudur. 'Yerkürenin hazineleri' tabiri Kur'an'ın kullandığı bir tabirdir. (Yusuf, 55; Münafıkûn, 7) Böyle olduğu içindir ki, arz, güzellikler, mucizeler, ibretlerle doludur:

"Gökleri ve yeri, güzelliklerle donatarak yaratan Bedî' O'dur. Bir şeyin olmasına karar verdiğinde, ona sadece 'Ol!' der. Artık o, oluverir." (Bakara, 117; En'am, 101)

Arz; Varlıkları, Tarihi, Kalıntıları ve Doğal Olayları ile Gezilmesi, İncelenmesi, Gözlenmesi Gereken Bir Mucizeler, İbretler Alanıdır:

Arzın altının ve üstünün araştırmaya, gözleme, incelemeye açılması gerektiği Kur'an'ın insana sürekli emridir. Bu gerçeği dikkate alarak diyebiliriz ki, arkeolojik ve coğrafî araştırma ve keşiflerin yolunu Kur'an açmıştır.

Kur'an'a göre, bizzat Kur'an'ın kendisi, insan ve evren yani bütünüyle varlık bir 'ayetler topluluğudur. Doğal olarak, yerküre de bir ayetler alanıdır. Bu gerçeğin bize anlatmak ve bizi götürmek istediği nokta nedir?

Bu sorunun cevabı, aşağıdaki 'Ayet' maddesinde verilmiştir.

Ayet →